

VÄHÄN AKATEEMISEN KESKUSTELUN PIIRTEITÄ

Ministeri **Petteri Orpo** arveli taannoin, että sote-keskustelussa on ollut ”vähän akateemisen keskustelun piirteitä”. Orvon sanat nostettiin monissa kommentteissa **Juha Sipilän** legendaarisen ”kaikea maailman dosentit” -heiton rinnalle.

Osa kommentoijista oli sitä mieltä, että kyse on jälleen kerran tieteen ja tutkimuksen vähätelystä sekä akateemisuuden mollaamisesta ja ylipäätään asiantuntijoiden näkemysten sivuuttamisesta poliittisessa päätöksenteossa. Tälle kiukaalle heitti samoihin aikoihin vettä Juha Sipilä, joka arvioi, että keskustelu maakuntavaalien ajankohdasta on ”hölynpölyä”.

Millaisiahan ne Orvon mainitseman akateemisen keskustelun piirteet ovat? Mitä siis *akateemisella* kulloinkin tarkoitetaan?

Yleiskieltä kuvaava *Kielitoimiston sanakirja* antaa kaksi vaihtoehtoa: ”korkeakoulun, yliopiston, yliopistollinen” (akateeminen oppiarvo tai akateeminen kansalainen) ja ”kaavoihin kangistunut, kaavamainen, sovinnainen; pelkästään teoreettinen, käytännön elämälle vieras” (akateeminen arvokkuus ja kankeus, puhtaasti akateeminen ongelma). Kumpaa Orpo tarkoitti?

Entä miten kaavamaisuus ylipäätään liittyy yliopistollisuuteen? Jossain vaiheessa historiaa akateeminen-sanaan on tullut ikävä sivumaku, sen merkitykseen kielteinen kaiku.

Akateeminen-adjektiivin juuret ovat kreikkas-**Kaisa Häkkisen** *Nykysuomen etymologisen sanakirjan* mukaan vastaavalla substantiivilla viitattiin antiikin aikana Ateenan lähellä sijainneeseen puistoon, jossa Platon opetti. Yhden arvelun mukaan puisto oli nimetty Akadēmos-nimisen tarusankarin kunniaksi.

Suomen kirjakielessä akatemia mainitaan ensimmäisen kerran eräässä saarnassa vuonna 1634. Kuninkaallinen Turun Akatemia aloitti toimintansa vuonna 1640. Akatemiasta todennäköisesti puhuttiin noihin aikoihin hyvinkin kunnioitavasti.

Mitä luultavimmin akateemisuus on jo varhain rinnastunut teoreettisuuteen käytännöllisyyden vastakohtana. 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun sanomalehdistä löytyy paljon esimerkkejä sanaparista *akateeminen kysymys*, jolla viitataan juuri teoreettiseen, arjelle vieraaseen ongelmaan.

Uusi Suometar kirjoitti elokuussa 1916 ”Puolan kysymyksestä”, että se ”ei ole akateeminen kysymys, vaan päivän politiikan kiireellinen kysymys”. Viipurilaisessa *Työ*-lehdessä keskusteltiin tammi-kuussa 1929 **Karl Marxin** opeista: ”Kysymys tästä, marxilaisuuden perusteesta, ei ole mikään akateeminen kysymys, vain oppineitten väittelykysymys, vaan elävän elämän ja tämän päivän taistelukykykysymys.”

Akateemisuuden esittäminen elävän elämän vastakohtana ei anna kovin hyvää kuvaa tutkimuksen ja tieteen maailmasta. Näyttää siltä, että Orvon ja monen muunkin mielessä *akateeminen* tarkoittaa teoreettista ja *teoreettinen* puolestaan käytännölle vierasta, myös kuivaa, kankeaa ja kaavamaisista.

Tällainen ajattelu saattaa olla linjassa Sipilän hallituksen ideologian kanssa. Ketterä kokeilu- ja kokemiskulttuuri kannustaa luoviin ratkaisuihin, ei tyhjänpäiväiseen teoreettiseen vatulointiin, ilmanaikuiseen hölynpölyyn.

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.

Twitter: @tosentti